

اثرات استارت‌آپ ویزاها بر آینده زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی کشورها

محمدامین مولا
دانشگاه صنعتی شریف، تهران، ایران
m.a.mowla@imobs.ir

بهرام صلواتی*
دانشگاه میلان ایتالیا، ایتالیا
b.salvati@imobs.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۰

تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۱/۱۰/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۰۱

چکیده

طی دهه‌های گذشته رقابت جهانی برای جذب استعدادها شدت دوچندانی یافته است. در این میان مهاجران اقتصادی و افراد ماهر که از توانایی لازم برای ایجاد شغل و منفعت اقتصادی برخوردارند به گزینه‌ای جذاب برای کشورهای مختلف تبدیل شده است. در این راستا بسیاری از کشورهای دنیا خصوصاً طی یک دهه گذشته از طریق بهبود جذابیت کشوری و ارتقای برند کشور خود و از طریق طرح‌های کارآفرینی و نوآوری همچون روادید استارت‌آپی به جذب کارآفرینان نوآور و مؤسسان استارت‌آپ‌ها بپردازند. در این مقاله سعی شده است تا با مروری اجمالی بر ماهیت و چستی روادید استارت‌آپی، وضعیت اکوسیستم کارآفرینی و نوآوری کشورهای دارای روادید استارت‌آپی مورد بررسی قرار گیرد.

واژگان کلیدی

ویزای استارت‌آپ؛ کشورهای پذیرنده؛ اکوسیستم نوآوری؛ کارآفرینان و بنیانگذاران استارت‌آپ.

۱- مقدمه

در طول دهه گذشته، اشتیاق جهانی برای راه‌اندازی استارت‌آپ‌ها به‌طور چشمگیری افزایش یافته است. پیشرفت‌های فناورانه به تغییرات بنیادین در همه کسب و کارها و صنایع منجر شده است. انقلاب صنعتی چهارم فناوری‌های پیشرفته دیجیتال را با فناوری‌های فیزیکی و بیولوژیکی ترکیب کرده و فرصت‌های قابل توجهی را در زمینه‌های مختلف مانند هوش مصنوعی، رباتیک، اینترنت اشیا، چاپ سه بعدی و بیوفناوری، ایجاد می‌کند. همزمان با تغییر ماهیت بازار کار دولت‌ها به دنبال راه‌هایی هستند که با استفاده از آن بتوانند رقابت‌پذیری خود را در بلندمدت حفظ کنند.

دولت‌ها برای ایجاد محیطی مشوق کارآفرینی و نوآوری روش‌های مختلفی به کار می‌گیرند. ولی به هر حال برای ایجاد محصولات و خدمات جدیدی که توانایی کسب بازارهای جهانی را داشته باشند، به نوع خاصی از استعدادها نیاز دارند. درحالی‌که تقریباً هر کشوری تعدادی از این افراد را در میان شهروندان خود دارد، این نوع از استعداد، نادر و بسیار متحرک است. کارآفرینان مستعد، اغلب جذب کشورهای می‌شوند که بستر فعالیت‌های کارآفرینانه و نوآورانه در آن‌ها فراهم باشد. بنابراین کشورها نیاز دارند که هم افراد ماهر خارجی را جذب کنند و هم استعدادهای داخلی را حفظ کنند [۴]. پرورش استارت‌آپ‌ها، جذب نیروهای مستعد و اجرای سیاست‌های مهاجرتی هدفمند از جمله اقداماتی هستند که دولت‌ها برای تحقق این هدف به کار می‌گیرند.

در سال‌های اخیر نشان داده شده است که افزایش خالص اشتغال تا حدودی از استارت‌آپ‌ها ناشی می‌شوند بنابراین به نفع سیاست‌گذاران است که هم افراد بومی و هم افراد خارجی را تشویق کنند که کسب و کار خود را در داخل کشور راه‌اندازی کنند. استارت‌آپ ویزا یکی از مکانیسم‌هایی است که دستیابی به این امر را تسهیل می‌کند [۵]. استارت‌آپ ویزاها در سال‌های اخیر به دلیل بیکاری زیاد و رشد تولید ناخالص داخلی ناچیز در کشورها (خصوصاً دولت‌های اروپایی) در دستور کار قرار گرفته است. برای مثال در چند سال گذشته شاهد رشد آهسته اقتصادی در ایتالیا و فرانسه بوده‌ایم بنابراین عجیب نیست که این کشورها در چند سال گذشته چنین ویزاهایی را راه‌اندازی کنند [۶]. نتایج مطالعات بنیاد کافمن^۱ در سال ۲۰۱۳ نشان داد که طراحی استارت‌آپ ویزا می‌تواند در طی ۱۰ سال بین ۵۰۰۰۰۰ تا ۱/۶ میلیون شغل جدید در آمریکا ایجاد کند. ویزای استارت‌آپ پدیده جدیدی نیست و در حقیقت، این روند از سال ۲۰۱۲ به سرعت گسترش یافته است. درک این که استارت‌آپ‌های خارجی پتانسیل اضافه کردن محصولات و خدمات جدید و نوآورانه به بازار، ایجاد سرمایه‌گذاری و ایجاد شغل بیشتر در مقایسه با بنگاه‌های سنتی را دارند به اثبات رسیده است، تعدادی از کشورها مشوق‌های مالی و غیرمالی از جمله ویزاهای استارت‌آپی را برای جذب آنها ارائه می‌دهند. در میان اقتصادهای توسعه‌یافته، اتحادیه اروپا به کارآفرینی به‌عنوان راهی برای اجازه‌دادن به جوانان اروپا برای ایجاد و

1. Kauffman Foundation

توجهی از کشورها با راه‌اندازی طرح‌های خاص مانند استارت‌آپ ویزا و برنامه ویزا برای کارآفرینان به دنبال بهبود این مشکلات هستند [۹]. آغاز برنامه ویزای استارت‌آپی در کانادا در سال ۲۰۱۳ توسط دولت فدرال نیز تغییر پارادایم در رویکرد کانادا برای انتخاب کارآفرینان بود. ویزای استارت‌آپی به جای تمرکز بر معیارهای سنتی مانند تجربه کارآفرین مهاجر، ارزش خالص و میزان سرمایه‌گذاری آنها در کانادا، به دنبال کارآفرینانی است که سرمایه انسانی بالایی دارند و مورد تأیید جامعه تجاری کانادا هستند [۱۰].

مفهوم ویزای استارت‌آپ کاملاً جدید است و در جریان بحران مالی اخیر مطرح شده است. از سال ۲۰۰۹، کشورها برای محافظت از اشتغال داخلی، موانع زیادی را برای تحرک و جابجایی نیروی کار ماهر ایجاد کرده‌اند. در این فرایند، اخذ ویزا و رشد مشاغل جدید در بازارهایی مانند اروپا دشوار شد. رژیم ویزای محدودکننده به‌طور غیرمستقیم نوآوری را کاهش داده است. شماری از کشورها با درک اینکه نوآوری برای رشد و ایجاد شغل مورد نیاز است، به ویزای متمرکز برای کارآفرینان، از جمله "ویزای استارت‌آپی" روی آورده‌اند. مطالعات نشان داده است که کشورهای دارای چنین سیاستی از طریق سرمایه‌گذاری و ورود فناوری و ایجاد شغل در بازار داخلی سود برده‌اند. شماری از کشورهای در حال توسعه با جذب شرکت‌های نوآور خارجی، رتبه خود را در شاخص‌های مقایسه‌ای بین کشور و نوآوری و کارآفرینی بهبود بخشیده‌اند. همچنین استعدادهای خارجی به کاهش کمبودهای استعدادهای داخلی در حوزه‌های خاص مانند هوش مصنوعی و یادگیری ماشین^۴ کمک کرده است [۷]. محبوبیت روزافزون ویزاهای استارت‌آپی در سراسر جهان مزیت انتخاب موقعیت را برای مؤسسان استارت‌آپ‌ها به همراه داشته است. ویزاهای استارت‌آپی ویزاهایی با مدت محدود هستند که برای کارآفرینان مهاجر با ثروت شخصی، تحصیلات و تجربه کارآفرینی محدود در نظر گرفته شده است. این محدودیت‌ها کارآفرینان بالقوه نوپا را از دریافت ویزاهای تجاری مهاجرتی سنتی باز می‌دارند، زیرا دریافت این‌گونه ویزاها معمولاً قبل از اقدام به راه‌اندازی کسب و کار به مقدار قابل توجهی سرمایه نیاز دارند. بنابراین، ویزای استارت‌آپی بنیان‌گذاران خارجی را قادر می‌سازد از فرصت‌های کارآفرینی در مناطق خارجی استفاده کنند. با این وجود، شرایط تمدید ویزا به موفقیت و رشد سرمایه‌گذاری‌ها بستگی دارد. با انتخاب یک مکان، بنیان‌گذاران امیدوارند که به اکوسیستم‌های کارآفرینی بهتر، فرصت‌های تأمین مالی بین‌المللی و شبکه‌های جهانی دسترسی پیدا کنند.

در بررسی عوامل مؤثر بر جذب کارآفرینان خارجی و همچنین انتخاب یک مقصد خاص از سوی کارآفرینان به عوامل مختلفی اشاره شده است. استفاده از ظرفیت‌های ناشناخته بازارهای خارجی، محیط مناسب تنظیم‌گری و کیفیت حقوق مالکیت و سیستم نوآوری کشورها و همچنین

به دست آوردن شغل‌های آینده نگرسته می‌شود. دستور کار اروپا برای ادغام اتباع کشورهای ثالث بر نقش مهم مهاجران به‌عنوان کارآفرین تأکید می‌کند و اظهار می‌دارد که "باید خلاقیت و ظرفیت نوآوری آنها نیز تقویت شود". در ایالات متحده، ویزای استارت‌آپ به‌عنوان راهی برای اصلاح قانون مهاجرت ایالات متحده و ایجاد ایجاد طبقه‌ای خاص از ویزا برای کارآفرینان خارجی پیشنهاد شده است. قانون استارت‌آپ ویزا^۱ چندین تغییر را پشت سر گذاشته و هنوز هم مورد بحث است [۷].

ویزای استارت‌آپ در آمریکا در سال ۲۰۱۰ توسط سناتورهای جان کری و ریچارد لوگار پیشنهاد شد. براساس این پیشنهاد ویزای جدید و محدودتری برای کارآفرینان مهاجر که توانایی ایجاد شغل در ایالات متحده را دارند، در نظر گرفته می‌شد. در صورتی که یک سرمایه‌گذار واجد شرایط آمریکایی مایل باشد حداقل مبلغ ۲۵۰ هزار دلار را برای شروع سرمایه‌گذاری کند، کارآفرینان مهاجر ویزای ۲ ساله دریافت می‌کنند. طبق لایحه کری-لوگر، اگر پس از دو سال تأمین سرمایه‌گذاری اولیه، کارآفرین مهاجر بتواند حداقل ۵ شغل تمام‌وقت در آمریکا ایجاد کند و درآمدی یک میلیون دلاری و یا بالاتر از آن را ایجاد کند و یا یک میلیون دلار سرمایه اضافی جذب کند و واجد شرایط دریافت اقامت دائم در ایالات متحده است. علی‌رغم حمایت گسترده از این لایحه در بین محققان، سرمایه‌داران، سرمایه‌گذاران، رسانه‌ها و بنیاد کافمن^۲، پیشنهاد کری-لوگر از انتخابات میان دوره‌ای و سایر اولویت‌های قانون‌گذاری در سال ۲۰۱۰ خارج شد. سناتورهای کری، لوگر و اودال مجدداً قانون استارت‌آپ ویزای ۲۰۱۱ را با هدف ایجاد اشتغال به کمک کارآفرینان، معرفی کردند. جالب است که پیشنهاد ۲۰۱۱ موافقت اولیه محققان را دریافت کرد. طبق این لایحه جدید مهاجران واجد شرایط شامل نیروی کار بسیار ماهر و دارای ویزای H1-B و دانشجویان خارجی با مدرک دانشگاهی پیشرفته بودند [۸]. در سال ۲۰۱۷، شهر فوکوکا^۳ ژاپن برای اجرای طرح ویزای استارت‌آپی مشوق‌هایی را به منظور تشویق سرمایه‌گذاری کارآفرینان خارجی در این شهر در نظر گرفت. ژاپن اکنون قصد دارد این موضوع را به سایر شهرها و سپس در سراسر کشور گسترش دهد. سیاست اعطای ویزای استارت‌آپی، موقعیت هند را در تعامل بین‌المللی تقویت می‌کند. تحرک آسانتر استارت‌آپ‌ها و استفاده بیشتر از شبکه‌های دیاسپورا ماهر و همچنین شرکت‌های هندی را قادر می‌سازد تا بیشتر در زنجیره‌های ارزش جهانی شرکت کنند و این کشور را قادر سازد تا شکاف‌های استعدادی موجود را کاهش داده و استعدادهایی را برای آینده ایجاد کند [۷]. علاوه بر این، در کشورهای گروه ۲۰ پیش‌بینی شده است که ۱۵ درصد جوانان تا سال ۲۰۲۵ به‌طور دائم از بازار کار خارج خواهند شد. به همین دلیل برای ادغام به ویژه افراد جوان در بازار کار و همچنین تحریک نوآوری، تعداد قابل

4. Machine Learning

1. The Startup Visa Act
2. Kauffman Foundation
3. Fukuoka

مکان‌های خاصی قطب اصلی برای صنایع و بخش‌های خاص هستند. به‌عنوان مثال در هلند مراکز و خوشه‌های نوآوری و فناوری مستقر از جمله روتردام، دلفت و هاگ به‌عنوان قطب اصلی برای فناوری‌های پاک، هوافضا و فضای سایبری در نظر گرفته می‌شوند. آمستردام برای صنایع خلاق و گرافیک؛ توتنته^۴ و لیدن^۵ برای علوم زیستی، پزشکی پیشرفته، فناوری نانو و داروسازی [۱۲].

جدول زیر وضعیت کشورهای دارای ویزای استارت‌آپی را به همراه سطح درآمدی و رتبه آن‌ها در شاخص‌های نوآوری، کارآفرینی و شاخص جذب استعدادها نشان می‌دهد. در واقع جدول زیر بیانگر این موضوع است که اگرچه اکثر کشورهایی که ویزاهای استارت‌آپی را ارائه می‌دهند، جزء کشورهای پیشرو به لحاظ سطح درآمدی و شاخص‌های نوآوری و کارآفرینی هستند، اما بررسی کشورهای ارائه‌دهنده ویزاهای استارت‌آپی نشان می‌دهد که کشورهایی همچون فیلیپین و برزیل که حائز رتبه‌های مناسبی در شاخص‌های کارآفرینی و نوآوری نیستند، با هدف تحریک نوآوری و کارآفرینی در کشورشان به سمت اجرای این ویزاها حرکت کرده‌اند. اگرچه کشورهای پیشرفته به دلیل وضعیت مناسبی که در شاخص‌های ذکر شده دارند، از جذابیت بیشتری برای کارآفرینان خارجی برخوردارند، اما کشورهای ضعیف‌تر به لحاظ شاخص‌های کارآفرینی و نوآوری نیز خصوصاً با تکیه بر ظرفیت‌ها و مزیت‌های منطقه‌ای خود می‌توانند جذب و نگهداشت کارآفرینان نوآور خارجی را در دستور کار خود قرار دهند.

جدول ۱- طرح‌های ویزای استارت‌آپی در دنیا ۲۰۱۹-۲۰۱۰

سال	طرح‌های راه‌اندازی شده	رتبه شاخص		رتبه شاخص جهانی نوآوری	رتبه شاخص جهانی جذب استعداد کارآفرینی	سطح درآمدی
		شاخص نوآوری	شاخص جهانی نوآوری			
۲۰۱۰	شیلی: استارت‌آپ شیلی	۵۱	۱	۴۰	۱۹	درآمد بالا
۲۰۱۱	انگلستان: اصلاح ویزای کارآفرینی درجه یک (کاهش سرمایه مورد نیاز برای کسب و کارهای با ظرفیت بالا)	۵	۴	۹	۴	درآمد بالا
۲۰۱۲	ایرلند: برنامه استارت‌آپ کارآفرینی (STEP)	۱۲	۸	۱۱	۸	درآمد بالا
	انگلستان: ویزای درجه یک کارآفرینان فارغ‌التحصیل	۵	۴	۹	۴	درآمد بالا
۲۰۱۳	برزیل: استارت‌آپ برزیل	۶۶	۵	۸۰	۹۸	بالا تر از متوسط
	کانادا: ویزای استارت‌آپی (ویزای پنج‌ساله آزمایشی)	۱۷	۲	۷	۳	درآمد بالا
	سنگاپور: اصلاح ویزای EntrePass	۸	۱	۱	۲۷	درآمد بالا
۲۰۱۳	کره جنوبی: ویزای D-8-4 (یا ویزای استارت‌آپ)	۱۱	۲	۸۱	۲۴	درآمد بالا
	اسپانیا: ویزای کارآفرینی (یا ویزای استارت‌آپ)	۲۹	۱۸	۳۹	۳۴	درآمد بالا

4. Twente
5. Leiden

محیط نهادی و بهره‌مندی از فرصت‌های سرایت دانش از جمله این عوامل بودند. ولچک^۱، افندیک^۲ و ترچسین^۳ (۲۰۱۶) اظهار داشته‌اند که پیشنهادات سیاستی برای ویزای استارت‌آپی باید با منابع و قابلیت‌های سرمایه‌گذاری‌های جدید بین‌المللی مطابقت داشته باشد زیرا این یک عامل مهم موفقیت سرمایه‌گذاری است. این بدان معنی است که توانایی سرمایه‌گذاری‌های جدید بین‌المللی (INV) برای توسعه بسته‌های مبتکرانه در محل خارجی ممکن است یک عامل مهم در انتخاب مکان مؤسسان استارت‌آپ‌های خارجی باشد [۱۱].

۲- بررسی وضعیت کشورهای دارای استارت‌آپ ویزا از منظر شاخص‌های نوآوری، کارآفرینی و رقابت برای استعدادها

جدول زیر نمونه‌هایی از کشورهای منتخب که سیاست‌های ویزای استارت‌آپی را راه‌اندازی کرده‌اند به همراه و رتبه‌ی آنها در سه شاخص جهانی کارآفرینی و شاخص جهانی نوآوری و شاخص رقابت برای استعدادها نشان می‌دهد. کشورهایی مانند کانادا آیین‌نامه مهاجرت و حمایت از پناهندگان را اصلاح کردند تا یک دسته ویزا جدید به‌طور خاص برای استارت‌آپ‌ها در نظر گرفته شود. اگرچه ماهیت چنین ویزاهایی و شرایط خاصی که در آنها وجود دارد در سراسر کشورها متفاوت است، اما مشترکات خاصی دارند. این موارد شامل فرایند دریافت سریع ویزا، اعتبار یک سال یا بیشتر ویزا با قابلیت تبدیل اقامت موقت به اقامت دائم در صورت دارا بودن شرایط مدنظر کشور میزبان، ایجاد گزینه‌هایی برای همراهی افراد وابسته (مانند همسران، شرکای قانونی یا فرزندان) برای زندگی در کشور میزبان نیز می‌باشد [۴]. علاوه بر این تمامی متقاضیان ویزای استارت‌آپی باید ثابت کنند که کسب و کار پیشنهادی آن‌ها نوآورانه است، و در برخی موارد لزوم نشان‌دادن بودجه کافی و اثبات این که سرمایه‌گذاری در این طرح کسب و کار فرصت‌های شغلی را برای جمعیت محلی به ارمغان خواهد آورد [۷]. نمونه ایالات‌متحده (که در آن ویزای خاصی برای استارت‌آپ‌ها و کارآفرینان نوآور وجود ندارد، اما جذابیت آن زیاد است) نشان می‌دهد که وجود یک چارچوب حقوقی متناسب برای استارت‌آپ‌ها و کارآفرینان نوآور تنها یکی از چندین عامل مهم در جذب استارت‌آپ‌ها و کارآفرینان نوآور می‌باشد و اینکه فرهنگ کارآفرینی و محیط حمایتی ممکن است نقش تعیین‌کننده‌تری ایفا کند. شهرها، مناطق و مکان‌های خاص به‌عنوان قطب‌های کارآفرینی در جذب مؤسسين استارت‌آپ‌ها و کارمندان کشورهای خارجی از نقش مهمی برخوردارند. شهرهای بزرگ اروپا، از جمله برلین، استکهلم و مادرید به دلیل چشم‌انداز رشد سریع استارت‌آپ‌ها و زیرساخت‌های موفق برای تأمین اعتبار و بودجه، کارآفرینان خود را از سراسر جهان جذب می‌کنند. همچنین مناطق و

1. Volchek
2. Efendic
3. Terjesen

لازم به ذکر است که رتبه کشورها در شاخص جهانی نوآوری و شاخص جذب استعدادها به ترتیب از گزارش‌های Global Innovation Index 2019 و The Global Talent Competitiveness Index 2019 و همچنین رتبه کارآفرینی کشورها بر اساس گزارش Global Entrepreneurship Index 2018 استخراج شده است. در زیر به توضیح مختصر هر یک از این شاخص‌ها می‌پردازیم:

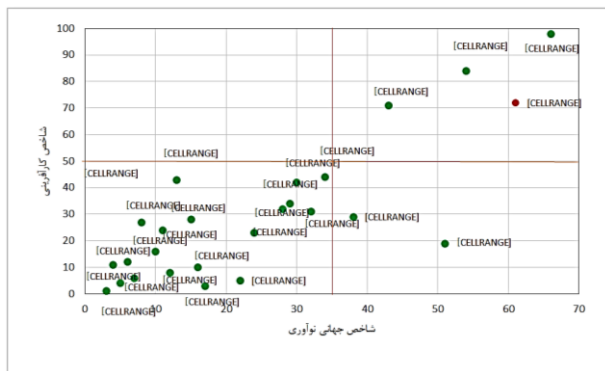
شاخص جهانی کارآفرینی (GEI) یک نماگر تألیفی است که سلامت اکوسیستم کارآفرینی در یک کشور را از طریق اندازه‌گیری کیفیت کارآفرینی و میزان و عمق پشتیبان‌های اکوسیستم کارآفرینانه ارزیابی می‌نماید. شاخص جهانی کارآفرینی توسط مؤسسه توسعه جهانی کارآفرینی^۱ تهیه می‌شود. این گزارش با هدف توانمندسازی شرکت‌ها، تجاری‌سازی و درجه‌بندی ایده‌های نوآورانه تهیه می‌شود. این شاخص، اطلاعات کلیدی برای تقویت جایگاه کارآفرینی کشورها در اختیار سیاست‌گذاران قرار می‌دهد. هدف مؤسسه توسعه جهانی کارآفرینی از انتشار این گزارش، تحریک مباحثات سیاستی پیرامون برنامه‌ها و رویدادهای کارآفرینی و کمک به انتخاب و توسعه الگوهای موفق و برنامه‌های پایدار در این حوزه است. این شاخص ۱۶ مؤلفه دارد که در دو سطح فردی و نهادی تقسیم‌بندی می‌شوند [۱].

شاخص جهانی نوآوری، به‌عنوان یک مرجع پیشرو، از طریق فراهم‌نمودن ابزارهای لازم و تدوین سیاست‌ها، به بهبود وضعیت تولید، بهره‌وری و اشتغال کمک می‌کند. این شاخص، با ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی غنی از معیارهای دقیق، فاکتورهای نوآوری را برای کشورها به صورت مستمر ارزیابی می‌نماید. این گزارش به صورت سالانه و با همکاری دانشگاه کورنل، مؤسسه اینسید^۲ و سازمان جهانی مالکیت فکری انتشار می‌یابد. این شاخص به دو زیر شاخص ورودی و خروجی نوآوری تقسیم می‌شود. زیر شاخص ورودی شامل پنج رکن "نهاده‌ها"، "سرمایه انسانی و تحقیقات"، "زیرساخت"، "پیچیدگی بازار" و "پیچیدگی کسب و کار" است که عوامل مؤثر در گسترش فعالیت‌های نوآورانه را نشان می‌دهند. همچنین زیر شاخص خروجی نیز شامل دو رکن "خروجی دانش و فناوری" و "خروجی خلاقانه" است که بر خروجی‌های نوآوری دلالت دارند [۲].

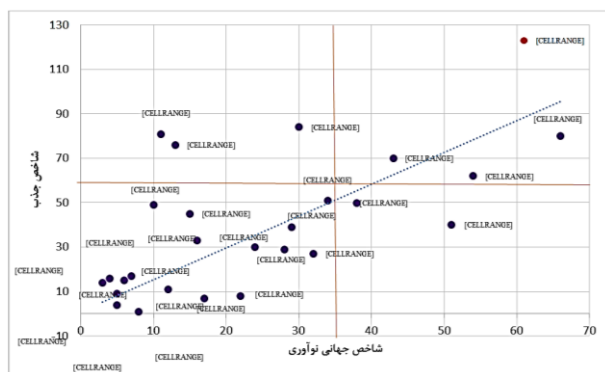
شاخص جذب یکی از مؤلفه‌های شاخص جهانی رقابت‌پذیری برای استعدادها می‌باشد که مفاهیمی همچون جذب کسب و کار، جذب افراد، پذیرش اجتماعی و برابری جنسیتی را می‌سنجد. شاخص جهانی رقابت‌پذیری برای استعدادها در سال ۲۰۱۳ و به منظور مقایسه توانایی کشورها در رقابت بر سر استعدادها ایجاد شده است. این شاخص، اطلاعات و تحلیل‌های ارزشمندی را به منظور توسعه راهبردهای مربوط به جذب استعدادها، رفع چالش‌های مرتبط با آن و کسب مزیت رقابتی در بازار جهانی در اختیار تصمیم‌سازان و سیاست‌مداران قرار می‌دهد. این گزارش

سال	طرح‌های رانداندازی شده	رتبه شاخص		رتبه شاخص جهانی نوآوری	سطح درآمدی
		رتبه شاخص جذب استعداد	رتبه شاخص جهانی کارآفرینی		
۲۰۱۴	ایرلند: مجوز ۱۲ ماهه مهاجرت (علاوه بر STEP)	۱۲	۸	۱۱	درآمد بالا
	ایتالیا: ویزای استارت‌آپ ایتالیا و ویزای استارت‌آپ هاب ایتالیا	۳۰	۱۹	۸۴	درآمد بالا
	نیوزلند: ویزای کاری کارآفرینی	۲۵	۷	۴	درآمد بالا
۲۰۱۵	دانمارک: ویزای استارت‌آپ دانمارک (سه ساله به صورت آزمایشی) و کارت استقرار	۷	۶	۱۷	درآمد بالا
	هلند: ویزای استارت‌آپ	۴	۳	۱۶	درآمد بالا
	تایوان: ویزا کارآفرینی	-	-	-	درآمد بالا
۲۰۱۶	استرالیا: جریان کارآفرینی (زیر مجموعه ۱۸۸)	۲۲	۶	۸	درآمد بالا
	فرانسه: بلیط فناوری فرانسه (French Tech Ticket)	۱۶	۹	۳۳	درآمد بالا
	استرالیا: کارت قرمز - سفید - قرمز برای بنیان‌گذاران استارت‌آپ	۲۲	۶	۸	درآمد بالا
۲۰۱۷	قبرس: ویزای استارت‌آپ (دو ساله و آزمایشی)	۲۸	۲	۲۹	درآمد بالا
	استونی: ویزای استارت‌آپ	۲۴	۱۵	۳۰	درآمد بالا
	فرانسه: ویزای فناوری فرانسه (پاسپورت برای افراد با استعداد)	۱۶	۹	۳۳	درآمد بالا
	اسرائیل: ویزای نوآوری (سه ساله و آزمایشی)	۱۰	۱	۴۹	درآمد بالا
	لیتوانی: ویزای استارت‌آپ	۳۸	۲۵	۵۰	درآمد بالا
	لتونی: ویزای استارت‌آپ	۳۴	۲۳	۵۱	درآمد بالا
	نیوزلند: ویزای Global Impact (چهار ساله و آزمایشی)	۲۵	۲۵	۴	درآمد بالا
	پرتغال: ویزای استارت‌آپ	۳۲	۲۱	۲۷	درآمد بالا
	سنگاپور: اصلاح ویزای EntrePass	۸	۱	۱	درآمد بالا
	آمریکا: قانون بین‌المللی کارآفرینی	۳	۱	۱۴	درآمد بالا
۲۰۱۸	استرالیا: حمایت از نوآوری در جنوب استرالیا و یا SISA (سه ساله و آزمایشی)	۲۲	۶	۸	درآمد بالا
	کانادا: ویزای دائمی استارت‌آپ	۱۷	۲	۷	درآمد بالا
	چین: ویزای کسب و کارهای استارت‌آپی که به صورت آزمایشی در شانگهای اجرا شده است	۱۳	۴	۷۶	بالاتر از متوسط
۲۰۱۹	دانمارک: ویزای استارت‌آپ دائمی دانمارک	۷	۶	۱۷	درآمد بالا
	فنلاند: مجوز استارت‌آپ فنلاندی	۶	۵	۱۵	درآمد بالا
	تایلند: ویزای هوشمند	۴۳	۱۰	۷۰	بالاتر از متوسط
۲۰۱۹	ژاپن: ویزای استارت‌آپ	۱۵	۵	۴۵	درآمد بالا
	فیلیپین: برنامه استارت‌آپ‌های نوآورانه (شامل ویزای استارت‌آپ)	۵۴	۱۲	۶۲	پایینتر از متوسط
انگلستان: ویزای استارت‌آپ و ویزای نوآوران	۵	۴	۹	درآمد بالا	

1. GEDI
2. INSEAD

نمودار ۱- وضعیت کشورهای دارای ویزای استارت‌آپ از منظر دو شاخص نوآوری جهانی و شاخص جهانی کارآفرینی

نمودار ۲- وضعیت کشورهای دارای ویزای استارت‌آپ از منظر دو شاخص نوآوری جهانی و شاخص جذب استعدادها

به‌طور کلی با نگاهی به جایگاه جهانی و منطقه‌ای کشورهای از نظر نوآوری و توانایی جذب استعدادها در می‌یابیم که هر گروه از کشورها از راه‌اندازی ویزای استارت‌آپی اهداف ویژه خود را دنبال می‌کنند. حفظ جایگاه جهانی، بهبود وضعیت سرمایه انسانی رشد‌آفرین و دنبال کردن اهداف بلندمدت توسعه‌ای از اهداف مهم کشورها در توسعه این دست برنامه‌هاست. همچنین کشور ایران با رتبه‌های ۶۱ در شاخص جهانی نوآوری، ۷۲ در شاخص کارآفرینی و ۱۲۳ در شاخص جذب استعدادها بیشتر به کشورهای دسته چهارم نزدیک است اما باید به این نکته توجه داشت که ایران با برخورداری از وضعیت مناسب در شاخص جهانی نوآوری در منطقه‌ی آسیای مرکزی و شرقی و برخورداری نسبی از اکوسیستم کارآفرینی و همچنین با توجه به اینکه کشورهای این منطقه و کشورهای همسایه هنوز به صورت جدی وارد برنامه‌های استارت‌آپی نشده‌اند، از این مزیت برخوردار است که در صورت بهبود زیرساخت‌ها بتواند به کشوری ممتاز و شناخته‌شده به لحاظ نوآوری و استارت‌آپ در منطقه‌ی خود تبدیل شود.

۳- گونه‌شناسی انواع ویزاهای استارت‌آپی

در این بخش پس از بررسی گزارش‌های ملی و بین‌المللی در رابطه با ویزاهای استارت‌آپی به دنبال ارائه یک گونه‌شناسی از انواع کشورهای با

به صورت سالیانه، توسط مؤسسه اروپایی مدیریت کسب و کار^۱ منتشر می‌شود. مدل شاخص جهانی رقابت‌پذیری استعداد یک مدل ورودی-خروجی است که ترکیبی از ارزیابی آنچه که کشورها برای استعدادها انجام می‌دهند (ورودی‌ها) و آنچه که به‌عنوان نتیجه کار خود در ارتباط با استعدادها مشاهده می‌کنند (خروجی‌ها) را ارائه می‌کند. ورودی‌ها از چهار مؤلفه توانمندسازی، جذب، رشد و نگهداشت و خروج‌ها از دو مؤلفه مهارت‌های فنی- حرفه‌ای و مهارت‌های دانش جهانی تشکیل شده است [۳].

به‌طور کلی کشورهای دارای ویزای استارت‌آپ را می‌توان به چهار دسته‌ی عمده تقسیم‌بندی کرد. در دسته‌ی اول کشورهای پیشرو قرار دارند. این کشورها به لحاظ شاخص‌های نوآوری و کارآفرینی حائز رتبه‌های ممتاز هستند و همچنین از منظر جذب استعدادها جهانی در وضعیت بسیار خوبی قرار دارند. این کشورها به دلیل اینکه به‌طور سنتی جز کشورهای جذاب محسوب می‌شوند، با تلاش‌های حداقلی می‌توانند به اهداف خود دست یابند. آمریکا، ایرلند، کانادا، استرالیا، سنگاپور، نیوزلند، انگلستان، دانمارک، هلند و فنلاند در این دسته قرار می‌گیرند. در دسته دوم کشورهایی قرار می‌گیرند که از منظر شاخص‌های نوآوری، کارآفرینی و جذب در وضعیت خیلی خوبی قرار دارند. این کشورها به دلیل رقابت با کشورهای دسته‌ی اول بیش‌تر سیاست‌های رقابتی را دنبال و سعی می‌کنند با ارائه بسته‌های جذاب‌تر به کشورهای دسته اول نزدیک شوند. فرانسه، استونی، قبرس، پرتغال، لیتوانی و لتونی در این دسته قرار می‌گیرند. در دسته سوم کشورهایی قرار دارند که عموماً به لحاظ شاخص‌های کارآفرینی و نوآوری از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردارند اما شاخص جذب استعدادهای جهانی آنها از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. این دسته از کشورها اصولاً با هدف جذب استعدادهای جهانی به سمت ویزاهای استارت‌آپی می‌روند. کره جنوبی، ژاپن، اسرائیل، چین، ایتالیا و شیلی در این دسته قرار می‌گیرند. قابل ذکر است که شیلی از منظر شاخص‌های کارآفرینی و جذب در وضعیت مناسبی قرار دارد و شاخص نوآوری جهانی آن مناسب نیست اما از منظر شاخص نوآوری در سطح منطقه‌ای توانسته است به نخستین کشور آمریکای لاتین تبدیل شود. در دسته‌ی چهارم کشورهایی هستند که از منظر هر سه شاخص نوآوری، کارآفرینی و جذب استعدادها از وضعیت خوبی برخوردار نیستند. این کشورها به برنامه‌های جذب و نگهداشت از جمله استارت‌آپ ویزا به‌عنوان اهداف بلندمدت و توسعه‌ای برای بهبود وضعیت خود نگاه می‌کنند. تایلند، فیلیپین و برزیل در این دسته قرار می‌گیرند. نمودارهای زیر وضعیت کشورهای دارای ویزای استارت‌آپ را از منظر دو شاخص جهانی نوآوری و کارآفرینی و همچنین دو شاخص جهانی نوآوری و شاخص جذب استعدادها نشان می‌دهد.

1. European Institute of Business Administration

چنین ویزاهایی را اجرائی کرده‌اند، بوده‌ایم. پس از بررسی این گزارش‌ها که عمدتاً به کشورهایی چون شیلی، ایتالیا، کانادا، انگلستان، استونی و نیوزلند تعلق داشتند (کشورهایی که از نظر شاخص‌های کارآفرینی و نوآوری در وضعیت مناسبی قرار داشتند)، مشخص شد که به‌طور کلی کشورهایی که ویزاهای استارت‌آپی را پیاده‌سازی کرده‌اند، اکثراً رویکردی مشابه به هم و تقلیدی را اتخاذ کرده‌اند و اهداف، شرایط، مشوق‌ها و بسته‌های خدماتی مشابهی را برای ارائه به کارآفرینان نوآور خارجی و راه‌اندازی ویزاهای استارت‌آپی در نظر گرفته‌اند اما این شرایط و خدمات حمایتی از جانب کشورهایی که چنین ویزاهایی را راه‌اندازی کرده‌اند، با توجه به مزیت رقابتی و جذابیت کشور صادرکننده ویزا و همچنین تلاش کشورهای دیگری که درصدد جذب چنین استعدادهایی هستند اما هم‌تراز کشورهای پیشرفته نیستند، تا حدودی متفاوت بوده است. به معنای دیگر کشورهایی که به‌طور سنتی در جذب مهاجران موفق بوده‌اند و به لحاظ شاخص‌های کارآفرینی و نوآوری در جایگاه مناسبی قرار دارند، در اعطای ویزاهای استارت‌آپی رویکردی سختگیرانه‌تر و کشورهایی که در مقایسه با کشورهای ممتاز از مزیت رقابتی و جذابیت کمتری برای کارآفرینان برخوردارند، رویکردی سهل‌گیرانه‌تر را برای جذب کارآفرینان نوآور و بنیان‌گذاران استارت‌آپ‌ها دنبال کرده‌اند. همان‌طور که گفته شد کشورهای ارائه‌دهنده ویزاهای استارت‌آپی علی‌رغم شباهت‌های بسیاری که به لحاظ اهداف، انگیزه، ارائه خدمات به کارآفرینان و ... دارند، دارای تفاوت‌های اندکی در اجرا هستند، که این امر علاوه بر شباهت این طرح‌ها به یکدیگر تا حدودی آن‌ها را از هم متفاوت می‌کند. در زیر برخی از تفاوت‌ها و شباهت‌های کشورها برای ارائه چنین ویزاهایی به کارآفرینان نوآور خارجی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

به‌عنوان مثال اکثر کشورهای ذکر شده اهدافی همچون رشد و توسعه اقتصادی، بهبود شاخص‌های نوآوری و کارآفرینی و توسعه منطقه‌ای از طریق تبدیل و شناخته‌شدن به‌عنوان هاب نوآوری، کارآفرینی و استارت‌آپ در ناحیه جغرافیایی خود را به‌عنوان هدف خود از راه‌اندازی چنین ویزاهایی ذکر کرده‌اند. فرد دارای ایده، تیم کامل و شرکای تجاری می‌تواند جامعه هدف این نوع ویزاها را تشکیل دهند. در کشور شیلی، شیلیایی‌ها یا افراد حقیقی یا حقوقی خارجی، بالای سن هجده سال که در پروژه مدنظر به‌عنوان بیان‌گذار یا شریک شناخته می‌شوند می‌توانند از بستر و ظرفیت کشور شیلی برای اجرای پروژه جهانی خود اقدام کنند [۱۳]. همچنین برنامه ویزا استارت‌آپ ایتالیا نه تنها درخواست‌های فردی را می‌پذیرد، بلکه برنامه‌هایی که توسط تیم‌های کارآفرینی نیز ثبت می‌شوند را مورد پذیرش قرار می‌دهد [۱۴]. طرح ویزای فنی فرانسه آنها درخواست تیم‌هایی با دو یا سه بنیان‌گذار مشترک را می‌پذیرد. به همین ترتیب، ویزای استارت‌آپ فنلاند فقط پیشنهادهایی که توسط تیم‌ها ارائه می‌شود را می‌پذیرد [۴]. در تعیین حداقل میزان سرمایه‌گذاری در

کشورهای میزبان و با توجه به مزیت رقابتی و اهدافی که کشورها در جذب نیروی انسانی ماهر و استعدادهای برتر دنبال می‌کنند تفاوت‌هایی وجود دارد. برای مثال در استونی نیاز به هیچ سرمایه‌ای برای پذیرش ویزای استارت‌آپ نیست اما در ایتالیا متقاضیان ویزای استارت‌آپ باید ۵۰ هزار یورو برای سرمایه‌گذاری در اختیار داشته باشند. البته برخی از کشورها، از قبیل ایرلند، سنگاپور و استرالیا، به تدریج الزامات سرمایه‌ای که در ابتدا بسیار بالا بودند را حذف یا کاهش داده‌اند [۴]. همچنین در نیوزلند اگر کارآفرین نشان دهد شرکتی که قصد تأسیس آن را دارد از سطح بالایی از نوآوری یا پتانسیل صادراتی برخوردار است و مرتبط با بخش‌های علمی و فناورانه است، ممکن است الزام ۱۰۰ هزار دلاری سرمایه‌گذاری برای کارآفرین چشم‌پوشی شود. در کانادا نیز در صورت پذیرش یک اتباع خارجی در یک برنامه انکوباتور تجاری، شرط حداقل سرمایه‌گذاری ۲۰۰ هزار دلاری نادیده گرفته می‌شود [۵].

اکثر برنامه‌های ویزای استارت‌آپ، متقاضیان را ملزم می‌کنند که در طرح کسب و کار پیشنهادی خود نحوه ورود به بازار (ایده‌آل، بین‌المللی) و دستیابی به رشد سریع را، براساس محصول و یا خدمات ابتکاری خود، تعیین کنند [۴]. به‌عنوان مثال براساس اعلام دولت انگلستان، برای واجد شرایط بودن برای ویزای استارت‌آپی متقاضی باید ثابت کند که ایده کسب و کار پیشنهادی یک ایده جدید است. این ایده باید مبتکرانه، عملی و مقیاس‌پذیر باشد. به معنای دیگر متقاضی باید ایده کسب و کاری را پیشنهاد دهد که با هر چیز دیگری در بازار متفاوت است و رشد و پایداری بلندمدت را تضمین کند [۵]. اکثر ویزاهای استارت‌آپی قبل و بعد از مرحله پذیرفته‌شدن ایده، خدمات متفاوتی را در بخش‌های مختلف به متقاضیان ارائه می‌دهند. ساده‌سازی و تسریع فرایند ثبت و پذیرش درخواست، مشوق‌های مالی و مشاوره‌ای بخشی از خدماتی هستند که کشورها به متقاضیان ویزای استارت‌آپی ارائه می‌دهند. از مشوق‌های دیگر برای جذب بنیان‌گذاران استارت‌آپ‌ها و کارآفرینان نوآور عبارتند از: زمان پردازش کوتاه شده، کاهش نیاز به ارائه مدارک و کمک و پشتیبانی در فرایند مهاجرت از طریق نهادهای مربوطه. همچنین پشتیبانی و حمایت از استارت‌آپ‌ها از طریق انکوباتورها و شتاب‌دهنده‌ها بخش دیگری از حمایت‌های در نظر گرفته شده برای جذب کارآفرینان نوآور و مؤسسان استارت‌آپ می‌باشد. در کنار این موارد کاهش نرخ مالیات شرکت یا حذف مالیات بر درآمد شرکت در صورت سرمایه‌گذاری مجدد یا سایر مشوق‌های مالیاتی مثل تخفیف مالیاتی برای سرمایه‌گذاران استارت‌آپ، تخفیف در مشارکت‌های تأمین اجتماعی، کمک‌های مالیات بر درآمد شخصی و حمایت از جذب کارکنان با مهارت بالا بخش دیگری از این حمایت‌ها را شامل می‌شود [۱۵]. به‌طور کلی بسته‌های حمایتی که کشورها برای جذب و تشویق کارآفرینان نوآور خارجی ارائه می‌دهند به دو دسته‌ی طرح‌های قوی و ضعیف تقسیم می‌شوند. طرح‌های ضعیف عموماً ساده‌سازی و تسریع فرایند پذیرش را از

۱. French Tech Ticket

طرح‌ها این است که آن‌ها نوع خاصی از مشاغل را هدف قرار می‌دهند. به عبارت دیگر این طرح‌ها استارت‌آپ‌هایی را مورد هدف قرار می‌دهند که علاوه بر ابتکاری و مقیاس‌پذیر بودن، دارای ارزش افزوده برای اقتصاد ملی و فضای کسب و کار نیز باشند [۱۵]. همه کشورهای ارائه‌دهنده ویزاهای استارت‌آپی، به دلیل عدم اطمینان نهفته در فعالیت‌های نوآورانه ویزای خود را به صورت محدود و موقتی ارائه می‌دهند، اما این امکان برای متقاضیان وجود دارد که بعد از گذشت مدت زمانی و در صورت موفقیت‌آمیز بودن برنامه مدت زمان ویزای خود را تمدید و یا به نوعی دیگری از ویزا (مثل ویزای کارآفرینی) تغییر وضعیت دهند. به‌عنوان مثال در ایتالیا متقاضیان پس از دریافت پذیرش می‌توانند ویزای خود اشتغالی استارت‌آپی خود را به مدت یک سال دریافت نمایند. همچنین این امکان برای متقاضیان وجود دارد که حداکثر ۶۰ روز قبل از تاریخ انقضا، اجازه اقامت خود را به مدت دو سال تمدید. پس از پنج سال، شهروند غیر اتحادیه اروپا می‌تواند برای اقامت طولانی مدت که دارای تاریخ انقضا نیست، درخواست اقامت کند [۱۶].

در جدول زیر و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اسناد رسمی، مهم‌ترین تفاوت‌ها و شباهت‌های ویزاهای استارت‌آپی در کشورهایی که این ویزاها را ارائه می‌دهند، نمایش داده شده است. با توجه به اینکه مکانیزم‌های اثرگذار بر طراحی ویزاهای استارت‌آپی از دایره این تحقیق خارج است، بنابراین در جدول زیر صرفاً مهم‌ترین آیت‌ها و مکانیزم‌های مشترک بین کشورهای که چنین ویزاهایی را ارائه می‌دهند، استخراج شده است. طبیعی است که طراحی چنین مکانیزمی برای کشور ایران نیازمند توجه به بستر و زیرساخت‌های کشور است اما این جدول می‌تواند شروع و هدایت‌گر مناسبی برای حرکت در این مسیر باشد.

جدول ۲- گونه‌شناسی انواع ویزاهای استارت‌آپی

کشور و ویژگی	شیلی	ایتالیا	کانادا	استرالیا	دانمارک	فرانسه	انگلستان	استونی	نیوزلند	هلند
اولویت‌های مربوط به اقتصاد ملی و نوآورانه بودن کسب و کار	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
حمایت از ایده اولیه	✓									
حمایت از شرکت‌های نوپا/ دریافت تأییدیه از نهاد بیرونی	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
اولویت‌های مربوط به ویژگی‌های نیروی انسانی (تحصیلات، سابقه کارآفرینی و سن)		✓	✓	✓					✓	
اولویت‌های مربوط به حداقل سرمایه‌گذاری	✓	✓	✓				✓		✓	

طریق برنامه‌های ویزای خارج از نوبت^۱ در دستور کار خود قرار می‌دهند اما عموماً مزایای جامع‌تری از جمله تأمین مالی عمومی یا پشتیبانی شتاب‌دهنده‌ها را شامل نمی‌شود زیرا آنها بیشتر شرکت‌هایی را که قبلاً مرحله ایده را پشت سر گذاشته‌اند، هدف قرار می‌دهند. برخی از طرح‌ها متقاضیان را به دنبال تأیید یک انکوباتور، شتاب‌دهنده، سازمان سرمایه‌گذار یا مؤسسه تحقیقاتی ملزم یا تشویق می‌کنند. این نوع طرح‌ها را می‌توان در استرالیا، کانادا، قبرس، دانمارک، استونی، ایرلند، اسرائیل، ایتالیا، ژاپن، لیتوانی، هلند، پرتغال، سنگاپور و انگلستان مشاهده کرد. طرح‌های قوی برنامه‌های مبتنی بر انکوباتور یا شتاب‌دهنده‌ها هستند که کارآفرینی را که در مراحل اولیه برنامه‌های کسب و کار خود هستند، هدف قرار می‌دهد و نه تنها ویزا، بلکه مجموعه‌ای کامل از خدمات را برای کمک به تبدیل ایده‌های خود به کسب و کار به آنها ارائه می‌دهد. برای مثال ویزای استارت‌آپی شیلی به یک برنامه شتاب‌دهنده شش ماهه مرتبط است و یک فضای همکار، به همراه کمک هزینه تقریباً ۸۰ هزار دلار آمریکا و سایر منابع از قبیل بسته‌های نرم‌افزاری و خدمات مشاوره‌ای را ارائه می‌دهد. همچنین در شیلی کورفو تا ۹۰ درصد از کل هزینه پروژه تا سقف ۲۵ میلیون پزو یارانه اعطا خواهد می‌کند [۴]. علاوه بر این در صورت تمدید پروژه یارانه تا ۲۵ میلیون پزو اضافی افزایش می‌یابد [۱۳]. طرح ویزای فناوری فرانسه، کمک هزینه ۴۵۰۰۰ یورویی به تیم‌ها، شرکت در یک برنامه شتاب‌دهنده‌ی یک ساله و پشتیبانی در هنگام انتقال به فرانسه را ارائه می‌دهد. نمونه‌های دیگری که بر آموزش و انکوباتورها تمرکز دارند اما هیچ بودجه‌ای را تأمین نمی‌کنند در نیوزلند و جنوب استرالیا معرفی شده‌اند [۴]. همچنین اگرچه در اکثر ویزاهای استارت‌آپی محدودیتی به لحاظ سنی و میزان تحصیلات برای درخواست‌کنندگان وجود ندارد اما آمار درخواست‌هایی که مورد پذیرش واقع شدند نشان می‌دهد که اکثر پذیرفته‌شدگان جوان، دارای تحصیلات دانشگاهی و سابقه کارآفرینی هستند. به‌عنوان مثال در ایتالیا ۸۶ درصد متقاضیان و ۹۲ درصد پذیرفته‌شدگان دارای تحصیلات دانشگاهی بوده و ۴۳ درصد متقاضیان سابقه کارآفرینی داشته‌اند [۱۴]. داده‌ها نشان می‌دهند که ۷۷ درصد مهاجران متقاضی ویزای استارت‌آپ کانادا در هنگام پذیرش اغلب در بازه‌ی سنی ۲۵ تا ۴۴ سال بوده‌اند. ۷۴ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی و ۹۰ درصد آنها سابقه اجرای کسب و کار را داشته‌اند [۱۶]. همچنین برخی از طرح‌های ویزا، مانند ویزای استارت‌آپ هاب ایتالیا و کارت تأسیس دانمارک، درخواست دانشجویان بین‌المللی را برای دریافت ویزای استارت‌آپ در مقابل دیگر درخواست‌های خارجی در اولویت قرار می‌دهند [۴]. طراحی و راه‌اندازی طرح‌های استارت‌آپی در کشورهایی که ویزای استارت‌آپی را اجرا کرده‌اند، اگرچه طرح‌های ویزای استارت‌آپی در شرایط پذیرش کسب و کارها و مؤسسان آن‌ها متفاوت است اما نکته مشترک در مورد تمام

1. Fast-track

کشورها به گونه‌ای طراحی شده‌اند که تمرکز آن‌ها بر ایده و قابلیت تجاری‌سازی آن است، خواه این ایده و ارزش اقتصادی از سوی یک فرد بومی ایجاد شود، خواه از سوی فردی با پیشینه مهاجرتی. از سوی دیگر به دلیل وجود یک رقابت جهانی برای جذب افراد نخبه و کارآفرینان نوآور خارجی و همچنین توانایی این افراد برای انتخاب کشور مقصد خود، بنابراین کشورهایی که در رقابت برای جذب کارآفرینان نوآور خارجی هستند بسته‌های حمایتی جذابی را برای جلب توجه کارآفرینان نوآور خارجی به کار می‌گیرند. یعنی علاوه بر مهیا بودن شرایط بازی برای فعالیت عادلانه و برابر همه افراد، طراحی بسته‌های جذاب و ایجاد مزیت رقابتی برای جلب توجه و رضایت کارآفرینان خارجی مورد توجه کشورها بوده است.

۵- مراجع

- ۱- وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی. ترجمه گزارش جهانی کارآفرینی ۲۰۱۸. وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۷.
- ۲- وزارت علوم تحقیقات و فناوری. گزارش وضعیت جمهوری اسلامی ایران براساس شاخص جهانی نوآوری در سال‌های ۲۰۱۳ الی ۲۰۱۷. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۶.
- ۳- رصد خانه مهاجرت ایران. جایگاه ایران در شاخص جهانی رقابت پذیری استعداد. رصد خانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۷.
- 4- Patuzzi, L. START-UP VISAS: A Passport for Innovation and Growth? Migration Policy Institute, 2019
- 5- National Foundation for American Policy. The International Experience Of Startup Visa For Immigrant Entrepreneurs. National Foundation for American Policy, 2020.
- 6- Global Residence Citizenship Government Report . Montreal: Stephane Tajick Consulting, 2019.
- 7- Mikherjee, A., Kapoor, A., & Parashar, A. High-skilled labour mobility in an era of protectionism: Foreign startups and India. Indian Council for Research on International Economic Relations, 2018.
- 8- Kumar, S. Making the United States Immigration Policy and the Startup Visa Act Proposal Effective: An Exploratory Study of High-Growth Indian American Immigrant Entrepreneurs. Journal of Management Policy and Practice, 2013.
- 9- Aytaç, A., & Şahbaz, U. Startup Visa Programs in the G20 Countries. Economic Policy Research Foundation of Turkey, 2016.
- 10- Bajwa, A. Retrieved from The Conference Board of Canada.: <https://www.conferenceboard.ca/commentaries/immigration/default/hot-topics-in-immigration/2018/07/16/how-can-we-predict-the-success-of-immigrant-entrepreneurs-in-canada?AspxAutoDetectCookieSupport=1>, 2018, July 16.
- 11- Mattila, L. The foreign founder's location choice for an international new venture. Aalto University School of Business, 2019.
- 12- European Migration Network. Migratory Pathways for Start-ups and Innovative Entrepreneurs in the EU. Brussels: European Migration Network, 2019.
- 13- CORFO. Chief of the Entrepreneurship Office, 2020.
- 14- Italia Startup Visa&Hub. Italian Ministry of Economic Development, 2019.
- 15- European Migration Network. Migratory pathways for start-ups and innovative entrepreneurs in the EU and Norway. European Migration Network, 2019.
- 16- Evaluation of the Start-Up Visa (SUV) pilot. immigration, refugees and citizenship canada, 2016.

کشور	شیلی	ایتالیا	کانادا	استرالیا	دانمارک	فرانسه	انگلستان	استونی	نیوزلند	هلند	ویژگی
عدم نیاز یا معافیت‌های مربوط به حداقل سرمایه‌گذاری			✓					✓	✓		
دسترسی به منابع مالی	✓				✓	✓					
معافیت/مشوق‌های مالیاتی	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓	
خدمات مشاوره‌ای و آموزشی			✓		✓	✓			✓		
تمایز در ارائه خدمات به منظور توسعه منطقه‌ای			✓								
ارائه ویزا به صورت موقت با امکان تمدید و تغییر وضعیت به ویزای دیگر	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

۱۴- نتیجه‌گیری

به‌طور کلی می‌توان چنین نتیجه گرفت که پیوند عمیق میان کارآفرینی و نوآوری و مزایای ناشی از فعالیت بنگاه‌های نوآور، بسیاری از دولت‌های توسعه‌یافته و در حال توسعه را به سیاست‌گذاری توأمان در زمینه‌های مرتبط با کارآفرینی و نوآوری سوق داده است. همان‌طور که بحث شد اکوسیستم کارآفرینی نوآورانه تحت تأثیر عوامل متعددی است و کشورهای مختلف با استفاده از ابزارهای سیاستی متعددی در پی تقویت این اکوسیستم می‌باشند. بی‌شک همه کشورها قادر به تأمین تمام الزامات و امکانات مرتبط با اکوسیستم کارآفرینی نوآورانه حداقل در کوتاه‌مدت نیستند. مهاجرت به دلیل مزایایی که به همراه دارد می‌تواند خون تازه‌ای را به رگ‌های اکوسیستم کارآفرینی نوآورانه تزریق کند. بنابراین ورود مهاجرن خصوصاً مهاجران ماهر و اجرای طرح‌هایی که از کارآفرینی نوآورانه حمایت می‌کنند مانند ویزاهای استارت‌آپی می‌توانند تا حدودی کمبودهای احتمالی اکوسیستم کارآفرینی نوآورانه را برطرف نمایند. بررسی اکوسیستم کارآفرینی و نوآوری کشورهای دارای ویزای استارت‌آپ و خصوصاً مشوق‌هایی که این کشورها در ارائه چنین روایدهایی ارائه می‌کنند، نشان می‌دهد که اغلب کشورهای مهاجرپذیر دنیا زمین بازی را برای فعالیت عادلانه همه افراد فراهم می‌کنند و پیشینه مهاجرتی افراد نقشی در دسترسی آنها برای بهره‌مندی از ظرفیت‌های موجود در محیط کسب و کار ندارد. در واقع محیط کسب و کار این کشورها به گونه‌ای سازمان‌دهی شده است که یک فرد مهاجر برای فعالیت‌های کارآفرینانه به همان خدمات و منابعی دسترسی دارد که یک فرد بومی دسترسی دارد. به عبارت دیگر پیوند سیاست‌های مهاجرتی و محیط کسب و کار در این